

28.6.2017

Sotkamon Kunnan
Maatalouslomittajien
Luottamusmies Sakari Sirviö ja
Varaluottamusmies
Minna Karppinen
sekä maatalouslomittajat

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirsi Varhila
Annika Juurakko

Lausunto

Viite: STM 044:00/2016 hallituksen esitysluonnos maatalouslomitussjärjestelmien uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Me allekirjoittaneet lausumme viitteessä mainitusta hallituksen esitysluonnoksesta seuraavaa:

Yleistä:

Lakiehdotus on kokonaisuutena johdonmukainen ja selkeä, ja mahdollisesti toteutuessaan vähentäisi maatalouslomituksen järjestämiseen liittyvää byrokratiaa yhdenmukaistamalla käytäntöjen toteutumista eri lomituspalveluyksiköissä sekä asettaisi kaikki maatalousyrittäjät samalle tasolle.

Toki ehdotuksessa on myös omia ongelmiaan, esimerkiksi kotieläinyksikköihin perustuva työajan laskentakaava.

Toisinaan pienillä tiloilla menee enemmän aikaa eläinyksikköä kohden kuin suurilla, koska sellaisilla paikoilla on enemmän käsityötä vaativaa työtä. Suurilla tiloilla on koneistus viety pitkälle, ja toimivilla tiloilla työaikaa ei mene lähellekään niin kauan kuin on laskettu.

Tilakohtainen lomaoikeus lisää lomittajien työn vastuullisuutta sekä vaatii enemmän osaamista, joka tosin ei ole huono asia ollenkaan. Mutta onko tällaisella uudistuksella vaikutusta loppupelissä lomittajien kokoaikaiseen työhön?

Uudistuksessa on hyvä asia myös se, että muun elinkeinoverotuksen piirissä olevat tilat (yhtymät, oy: t) saataisiin maakunnallisen lomituksen piiriin.

Mielestämme lomituspalveluiden tulisi ehdottomasti siirtyä maakuntien palvelukseen liikkeenluovutusperiaatteen mukaisesti. Tällä tavalla taataan ammattitaitoisten ja motivoituneiden lomittajien työn säilyvyys.

Tilakohtainen vuosilomaoikeus:

Eräs lomittajan työn haasteista ovat hyvät sosiaaliset taidot, eli täytyy tulla toimeen monenlaisten ihmisten kanssa. Joidenkin tilojen kohdalla tilakohtainen vuosilomaoikeus olisi helpotus, mutta voisiko ajatella, että tulevassa lakiuudistuksessa edes osa lomista olisi henkilökohtaisia, sillä usein on edessä sellaisia tilanteita, jolloin yhtäaikaiset lomat eivät tule kysymykseen. Jos tilalla on esimerkiksi useita eri yrittäjäpariskuntia tai sisarukset hoitavat yritystä, niin menot eivät välttämättä osu yhteen.

Lomapäivien korotus 31 päivään lisää yhden yrittäjän vapaa-aikaa, mutta sitä vastoin useamman yrittäjän tiloilla päivien määrä vähenisi yrittäjää kohden. Missä olisi se hyöty tässä tapauksessa? Siinä tapauksessa olisi parempi pitää ennallaan henkilökohtaiset lomaoikeudet, kuin vähentää suurien tilojen etuutta.

Tilakohtainen lomitus lisää lomittajien vastuuta tuotannosta ja eläinten hyvinvoinnista. Siksi olisi huomioitava, että tilakohtaista perehdytystä sekä lisäkoulutusta tarvitaan entistä enemmän. Tulevaisuudessa lomittajien tulee hallita suvereenisti niin eläinten hoito kuin koneiden/ automaation käyttökin. Myös pitkien lomitusten aikana olisi hyvä saada hoidettua eläinrekisterin kirjaukset, mutta valtaosin nämä työt eivät kuulu lomittajalle laisinkaan.

Tilakohtaisella lomaoikeudella saataisiin kukaties kuriin niin kutsutut kaksoislomat, joissa molemmat yrittäjät ovat pois tilalta vain toisen yrittäjän ollessa varsinaisesti lomalla. Tällöin lomittaja joutuu tekemään molempien työt mahdottomalla kiireellä osittain jopa ilmaiseksi.

Omat haasteensa tilakohtainen lomitus tuo myös työlistoihin ja niiden suunnitteluun, sillä toimintatapoja tulisi tarkistaa ja tehdä yhteistyötä toisten lomituspalveluyksiköiden kanssa, varsinkin jos lomituksia on järjestetty yli maakuntarajojen aiemmin.

Työajan laskenta

Pelkästään kotieläinyksiköiden määrään perustuva työajan laskenta ei tule toimimaan millään tasolla koskaan, sillä kaavamaista työajan laskentaa ei voida soveltaa työhön, jossa yksikään päivä ei ole samanlainen. Nykyiset Melan antamat

laskelmat TTS- managerilla eivät aina voi pitää paikkaansa, sillä lomittajat ovat tekemisissä **elävien olentojen** kanssa, jotka eivät noudata kellokortteja saatika muitakaan niin kutsuttuja ”normaalityöaikoja”!

Päivittäiset ja viikoittaiset työajat voivat vaihdella paljonkin riippuen tilanteista. Joskus tilanteet ovat ennakoitavissa, esimerkiksi lehmien laiduntaminen kesäaikaan tai tilanteet syntyvät voimatta ennakolta varautua niihin, esimerkiksi poikimiset, sairastuminen, sähkökatkot, laitteiden rikkoutuminen, ukkonen jne... Jos työaika ylittyy etenkin ennakoimattomista tilanteista johtuen, siitä ei saisi periä ylimääräistä maksua.

Jos eläinten kanssa ryhdytään juoksemaan, on työtaturma enemmän kuin lähellä. Työturvallisuus kärsii huomattavasti silloin, jos työt suoritetaan hutiloiden. Tämä vaikuttaa myös lomittajan työllistymiseen. Jos jokin on mennyt rikki hätiköimällä tehdyn työn seurauksena, eivät yrittäjät sitä katso hyvällä, vaikka vakuutukset korvaavatkin asiat.

Myös lomittajien fyysiset sekä kognitiiviset ominaisuudet vaikuttavat omalta osaltaan eläinten hoitoaikoihin. Tällaisia ominaisuuksia ovat ikä, fyysinen kunto, oppimiskyky, havainnointikyky, rutiinien omaksumiseen kuluva aika, nopea päätöksentekokyky ym. Mutta koska lomittajat eivät ole robotteja, niin jokainen on omanlaisensa työntekijä, joita ei kaikkienensa voi asettaa samalle viivalle.

Vaikka tila on automatisoitu, se ei vähennä missään tapauksessa hoitamisen tarvetta, sillä siellä on niin paljon muuta huomioitavaa kuin esimerkiksi lypsy, jos sitä hoitaa lypsyrobotti. Koneellistaminen helpottaa vain fyysistä työtä, ihmistä ei voita kuitenkaan kukaan/ mikään tarkkailussa ja muissa hoitotoimenpiteissä.

On olemassa vielä jonkin verran sellaisia navetoita, joissa on erittäin vanhat, pienet ja epäkäytännölliset työtilat. Nykyisellä ajankäytöllä niissä menee aikaa 8 tuntia päivässä, mutta kotieläinyksikköön pohjautuvalla laskentatavalla aika puolittuu, joka ei ole riittävää ottaen vaikeat työskentelyolosuhteet huomioon.

Työajan mitoitus tulisi tarkistaa nykyaikoja vastaavaksi. Siksi olisi hyvä säilyttää maakunnissa ainakin osa nykyisistä lomitushjaajista, joilla on käsitys niin tiloista kuin lomittajien ominaisuuksista selviytyä työstä.

Uudistus ajaa kovin paljon kokoaikaista työaika, mikä on toisaalta hyvä asia. Vaan onko ajateltu lomittajien jaksamista millään tavalla? Jos ajatellaan, että yksi lomittaja hoitaa tilalla kaikki työt keskiarvona 9h/ päivä ja kulkee välimatkat neljä kertaa päivässä, käy se pitemmän päälle raskaaksi. Varsinkin Pohjois-Suomessa välimatkat ovat äärimmäisen pitkiä toisinaan, niin lepoaika ei paljoa jää. Toistaiseksi suurimmalla osalla tiloista ei ole niin paljon tehtävää, että työt voisi hoitaa yhtä soittoa.

Lisävapaa(7§)

Lisävapaan nosto 120 tunnista 200 tuntiin olisi uudistuksessa tervetullut, ja toivottavaa olisi alempi hinta, jos käytetään työpäivän täytöksi

Vaan miksi lisävapaan kohdalla on tehty ristiriita itsejärjestetyn lomituksen sekä maakunnan järjestämän lomituksen välille? Tämä asettaa yrittäjät eriarvoiseen asemaan, jos lakiehdotuksen mukaan maakunnallista palvelua käyttävillä yrittäjillä ei olisi subjektiivista oikeutta lisävapaaseen, mutta itsejärjestettyä lomitusta käyttävillä tämä mahdollisuus olisi käytettävissä. Miksi ajatellaan näin pienialaisesti ajaen lomitusyrittäjyyttä, vaikka se ei missään tapauksessa ole ainoa ratkaisu?

Maakunnan järjestämät lomituspalvelut

Toivomme todella hartaasti, että maakunnat järjestäisivät lomituspalvelut jatkossa nykyisen kaltaisesti ja lomittajat siirtyvät maakuntien palvelukseen liikkeenluovutusperiaatteen mukaisesti. Kuitenkin tulevaisuudessa lomittajien tarve kasvaa entisestään, mutta yhtiöittäminen ei sitä täytä.

Yhtiöittämisellä ei saavuteta sellaista hyötyä, kuin ehkä ajatellaan. Onhan se helppo sanoa, että rupea yksityiseksi yrittäjälomittajaksi, vaan moniko sellaisen asian suustaan päästänyt on ajatellut, että kuinka paljon se vaatii lomittajalta. Silloin on itse vastuussa koko toiminnastaan ja mistä saa varahenkilön silloin jos sairastuu?

Missään nimessä ei pitäisi lähteä ajamaan yrittäjälomituksen puolta, sillä yrittäjyyshenkisyys loppuu karkeasti arvioituna Pohjois- Savon ja Kainuun rajalla viimeistään. Yrittäjälomittajat pärjäävät juurikin sellaisilla alueilla, joissa maataloutta on vielä runsaasti ja tilat lähekkäin. Mutta mitä ylemmäksi noustaän Suomineitoa, sitä harvemmassa alkavat tilat olla ja yrittäjyys lomittajan osalta ei ole kannattavaa. Eivätkä kaikki lomittajat ole halukkaita juuri sen vuoksi alkamaan yrittäjiksi.

Täytyy kuitenkin pitää mielessä, että lomitus on maatalousyrittäjien sosiaalietuus, joka rahoitetaan verovarjoilla ja yrittäjillä on siihen oikeus. Ulkopuolisiin yrittäjälomittajiin ei maatalousyrittäjillä ole varaa tämänhetkisessä tilanteessa. On kamalaa kuunnella, kun yrittäjät siellä täällä toteavat hyvinkin useasti: ” Tämä ja tämäkin pitäisi korjata, mutta kun ei ole varaa”. Miksi he, jotka vilpittömästi tekevät arvostamaansa työtä kotimaisen elintarviketeollisuuden hyväksi, joutuvat maksamaan siitäkin vähästä vapaa-ajasta, joka heille suodaan edes jollakin tasolla?

Emme ymmärrä ajattelutapaa, jolla maatalousyrittäjistä tehdään likipitään kriminaaleja siksi, että he tuottavat Suomen kansalle puhtaita ja laadukkaita elintarvikkeita.

Kustannussäästöt

Maatalousyrittäjien määrä vähenee vuosi toisensa jälkeen. Tilojen määrä puolittuu aina kymmenen vuoden aikajänteellä. Samalla vähenee luonnollisesti myös lomittajien määrä. Luonnollinen rakennekehityksen tulisi riittää kustannussäästöihin.

Lopuksi

Nykyisin maatalouslomitusta järjestetään 42 paikallisyksikössä, joka aiheuttaa saman verran erilaisia tulkintoja ja sovelluksia nykyisestä lomituspäalvelulaista. Toivottavasti tuleva lomituspäalvelulaki on niin selkeä ja mutkaton, että koko maassa olisi helppo toimia lain mukaisesti. Ja toivottavaa olisi myös, että lain myötä niin lomittajat kuin yrittäjät olisivat tasa-arvoisessa asemassa.

Toivomme, että uusi laki mahdollistaa ammattitaitoisten ja työhönsä motivoituneiden lomittajien työn jatkumisen maakuntien henkilökuntana eikä yrittäjälomittajina.

Sotkamossa 28.6.2017

Kunnioittavasti,

Sakari Sirviö, Sotkamon Kunnan maatalouslomittajien luottamusmies,
maatalouslomittaja

Minna Karppinen, Sotkamon Kunnan maatalouslomittajien varaluottamusmies,
maatalouslomittaja